

Rådet for psykisk helse

Postadresse: Postboks 817 Sentrum, 0104 Oslo

Besøksadresse: Grensen 13, 0159 Oslo

Tlf 23 10 38 80

post@psykiskhelse.no

Bank: 1609.08.79875

www.psykiskhelse.no

Org.nr. 971524499

Rådets medlemsorganisasjoner: ADHD Norge, Aurora - støtteforening, Bipolarforeningen Norge, FRI - foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold, Hjelpeskilden Norge, Hvitte Ørn, Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk helse - LP, Landsforeningen mot seksuelle overgrep, Mental Helse, Mental Helse Ungdom, Norsk Tourette Forening, ROS - Rødgving om spilletstyrrelser, Spilletstyrrelsesforeningen, WSO - Landsforeningen We Shall Overcome, Voksne for Barn, Kirkens SOS, Stiftelsen CRUX, Norges Røde Kors, Fagforbundet, FO - Fellesorganisasjonen, Norsk Ergoterapeutforbund, Norsk Psykiatrisk forening, Norsk Psykologforening, Norsk Sykepleierforbund, Universitetet i Sørøst-Norge, NTNU - Norges Tekniske Naturvitenskapelige Universitet, Universitetet i Åger, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø.

Kunnskapsdepartementet

30. juni 2020

Høring NOU 2019: 23 Ny opplæringslov

Utvidet rett til grunntidning

Utdanning beskytter. Det beskytter også mot frafall fra arbeidslivet på grunn av psykisk lidelse eller uhelse. Rådet for psykisk helse støtter forslagene i loven om utvidelse av rettigheter med sikte på å ivareta barn, unge og voksne mulighet til å fullføre og bestå grunntidningen. Spesielt viktig her er retten til et ekstra år med tilpasset undervisning etter grunntidningen slik at elevene er kvalifiserte til å starte videregående opplæring, og retten til videregående opplæring også for voksne. I utgangspunktet er langtidsmålet at grunntidningen skal være så god og tilrettelagt at det ikke vil være nødvendig med et ekstra år. I tilfeller der kunnskapshull ikke kan avdekkes og tettes før 10. trinn, er det viktig å rettighetsfeste et forløp som sikrer flere muligheten til opplæring.

Det er sammensatte årsaker til frafall i skolen, men psykiske problemer er en av de hyppigste hovedårsakene til skolefravær ([Markussen og Seland](#) 2014). Enkelte forskningsresultater indikerer at mellom hver fjerde og hver femte elev sluttet på skolen grunnet psykiske problemer. Utdanning er en beskyttelsesfaktor for psykisk helse, noe som er en av mange årsaker til at vi må sikre at så mange som mulig fullfører utdanningsløpet. Utdanning styrker mestringsfølelsen, sikrer at den enkelte har den kompetansen som arbeidslivet etterspør og gjør det mulig å forsørge seg selv og sin familie, alt viktige og helsefremmende faktorer igjennom hele livsløpet.

Mer tilrettelagt opplæring er spesielt viktig når vi ser studier som indikerer et økende psykisk helseproblem. Resultater fra [WHO](#) og andre undersøkelser viser en ungdomspopulasjon som rapporterer om en økende grad av psykiske helseplager, noe som gir desto større grunn til å tilrettelegge tidlig.

Vi støtter også forslaget om å styrke elevenes tilgang på ressurspersoner i tillegg til det pedagogiske personellet ved skolen som kan rådgi om sosiale og personlige forhold. Dette er godt forebyggende psykisk helsearbeid og styrker livsmestring.

Rett til å bruke tvang

Det innføres nå for første gang en juridisk rett til å utøve tvang mot elever i grunntidningen. Dette er en kompleks tematikk og vi ser at det kan oppstå situasjoner i en skolegård eller i en undervisningssituasjon der det er nødvendig å vise en elev bort, holde eller fysisk trekke et barn ut av en situasjon som kan eskalere til en situasjon der de skader seg selv eller andre. Både elever og ansatte skal være trygge på skolen. Lovforslaget vektlegger at alle forebyggende tiltak skal være forsøkt før situasjoner løses med tvang, noe vi tilslutter oss. Men vi vil også understreke at all erfaring fra psykisk helsevern tilsier at riktig og effektiv tvangsbruk krever særskilt kompetanse. Vi vil derfor understreke betydningen av at skolens personell kontinuerlig må skoleres i hvordan de kan forebygge slike situasjoner, hvordan de skal håndtere en situasjon der de må gripe inn fysisk og hvordan de skal samhandle i situasjonen og evaluere den i etterkant. Slike situasjoner må følges

opp i ettertid, både overfor eleven, foresatt og de ansatte. Vi mener derfor at kompetanse og øvelse i dette må inn både i utdanningen og i kompetanse- og kvalitetsutviklingen i skolene.

Endret mandat for psykologisk pedagogisk tjeneste

Vi støtter utvalgets forslag om å beholde kravet om at hver kommune og fylkeskommune skal ha en PP-tjeneste. PP-tjenesten er viktig for å ivareta barn og unges psykiske helse, og tilrettelegge for de som trenger ekstra oppfølging. Videre mener vi det er riktig å fravike kravet om sakkyndigvurdering fra PP-tjenesten for å få tiltak om personlig assistanse eller fysisk tilrettelegging. Dette er noen ganger vurderinger andre instanser, også skolen selv, kan gi. Vi ser at det er gode argumenter for å utvide PP-tjenestens mandat til å rette seg mot «alle elever», ikke bare de med særlige behov, og støtter tanken om at dette kan forebygge at elever får «særlige behov». Samtidig mener vi at PP-tjenestens ansvar her ikke står i forhold til reell innflytelse og sanksjonsmulighet i skolen. Det er også å forvente at skolen selv må ha ansvaret for pedagogisk tilrettelegging for et mangfold av elever. Det er allerede solid pedagogisk kompetanse på den enkelte skole, noe som ikke må overstyres av PP-tjenesten. Slik forslaget nå foreligger, er grenseflaten mellom PP-tjenesten og skolen uklar. Vi er enige i at så mange elever som overhodet mulig skal få universell opplæring, og motta forsterket innsats eller få individuelt tilrettelagt undervisning når det er behov for det.

Samhandlingsplikt

Vi ønsker å henvise til BarnUnge21 [rapporten](#) knyttet til ledelse. De anbefaler å innføre en lovfestet plikt til å samarbeide. Vi støtter denne anbefalingen og ønsker å fremheve forslaget i tilknytning til opplæringsloven. En samarbeidsplikt på tvers av nivåer, etater og institusjoner vil potensielt bidra til oppmerksomhet på ledernivå og forplikte til en mer systematisk samhandlingspraksis. Denne plikten vil og bør også omfatte opplæringssektoren, noe som betyr at det må komme en påfølgende regulering i opplæringsloven. For at barn og unge skal få den oppfølgingen de er avhengige av, trenger vi et mer koordinert og samhandlende hjelpeapparat rundt det enkelte barn.

Avslutningsvis vil vi påpeke at et læringsmiljø som fremmer mestring, utfoldelse og gode relasjoner mellom barna beskytter den psykiske helsen. Trivsel er en avgjørende faktor, og sosial støtte og konkrete tiltak må til. Vi må gjøre mer for å skape miljøer som bygger ungdommene opp og som rustet dem for voksenlivet.

Med vennlig hilsen

Rådet for psykisk helse

Tove Gundersen
Generalsekretær